

Wyrok z dnia 6 sierpnia 2008 r.

II BU 42/07

Podmioty zobowiązane do opłacania składek na ubezpieczenia zdrowotne powinny bez uprzedniego wezwania i bez potrzeby wydawania decyzji, opłacać i rozliczać składki na to ubezpieczenie za każdy miesiąc kalendarzowy w trybie i na zasadach oraz w terminie przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne (por. aktualnie art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Dz.U. Nr 210, poz. 2135 ze zm.).

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 sierpnia 2008 r. sprawy z wniosku Jarosława B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o umorzenie postępowania restrukturyzacyjnego, na skutek skargi wnioskodawcy o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 lipca 2007 r. [...]

o d d a l i ł skargę.

U z a s a d n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu oddalił apelację wnioskodawcy Jarosława B. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 7 października 2005 r. oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w P. z dnia 30 kwietnia 2004 r. umarzającej postępowanie restrukturyzacyjne z powodu nieopłaconych składek należnych od czerwca 2002 r.

W sprawie tej ustalono, że wnioskiem z dnia 15 listopada 2002 r. wnioskodawca wystąpił o restrukturyzację należności publicznoprawnych wobec Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), Funduszu Pracy (FP) oraz Funduszu Gwaranto-

wanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP) za okres do 31 grudnia 2001 r. Decyzją z dnia 17 lutego 2003 r., uchylającą wcześniejszą decyzję z dnia 24 grudnia 2002 r., organ ubezpieczeń społecznych stwierdził, że restrukturyzacji podlegają zaległe składki z odsetkami za zwłokę należne FUS (z wyłączeniem składek na ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie rentowe w części finansowanej przez ubezpieczonego, ubezpieczenie chorobowe), FP oraz FGŚP za okres do 31 grudnia 2001 r., ustalając wysokość opłaty restrukturyzacyjnej w kwocie 997,81 zł oraz stwierdzając, że należności na FUS, FP i FGŚP oraz powszechne ubezpieczenie zdrowotne nieobjęte restrukturyzacją należy uregulować wraz z odsetkami. Pismem z dnia 28 lutego 2003 r. wnioskodawca zwrócił się o umorzenie zadłużenia powstałego z tytułu odsetek od składek na ubezpieczenia niepodlegających restrukturyzacji oraz opłaty dodatkowej. W odpowiedzi z dnia 1 kwietnia 2003 r. organ ubezpieczeń społecznych wyjaśnił, że opłata dodatkowa nie podlega restrukturyzacji i można jedynie wystąpić o rozłożenie jej na raty. Natomiast pismem z dnia 14 kwietnia 2003 r. odmówił wnioskodawcy umorzenia odsetek od składek nieobjętych restrukturyzacją. Pismem z dnia 31 października 2003 r. wnioskodawca zwrócił się z zapytaniem, w jaki sposób zostały zaliczone dokonane przez niego wpłaty, na co otrzymał odpowiedź w dniu 6 stycznia 2004 r. wraz z wezwaniem do złożenia korekt rozliczeniowych za okres od maja do listopada 2002 r. z naliczeniem składek na osobę prowadzącą działalność gospodarczą. Ponownie pismem z dnia 24 lutego 2004 r. wezwano wnioskodawcę do złożenia korekt deklaracji rozliczeniowych z naliczeniem i odprowadzeniem, wraz z odsetkami, składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 28 maja 2002 r. do 24 listopada 2004 r. W dniu 4 czerwca 2004 r. NFZ wydał decyzję stwierdzającą, że wnioskodawca z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej podlega obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego od dnia 20 maja 2002 r., której to decyzji wnioskodawca nie skarżył. Decyzją z dnia 30 kwietnia 2004 r. organ ubezpieczeń społecznych umorzył postępowanie restrukturyzacyjne wskazując, że wnioskodawca nie opłacił tych składek należnych od czerwca 2002 r., a tym samym nie spełnił warunków restrukturyzacji.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że w dacie wydania decyzji restrukturyzacyjnej wnioskodawca nie spełniał zarówno warunków wymienionych w art. 10a ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz.U. Nr 155, poz. 1287 ze zm., zwanej dalej ustawą o restrukturyzacji lub restrukturyzacyjną), ponieważ nie opłacił

składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od maja 2002 r. do listopada 2002 r., jak i wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 3 tej ustawy, ponieważ przed wydaniem decyzji o zakończeniu restrukturyzacji zaległości z tytułu składek nie zostały wnioskodawcy rozłożone na raty, ani nie odroczone mu terminów ich zapłaty. W ocenie Sądu, samo przekonanie wnioskodawcy, że nie powinien podlegać ubezpieczeniu zdrowotnemu w sytuacji, gdy faktycznie nie przestał prowadzić działalności gospodarczej, nie powoduje ustania tego ubezpieczenia, zaś obowiązek podlegania temu ubezpieczeniu wynikał z ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, a nie z decyzji NFZ. W konsekwencji Sąd oddalił odwołanie wnioskodawcy.

W apelacji od tego wyroku wnioskodawca podniósł, że na dzień wydania decyzji restrukturyzacyjnej, tj. 30 kwietnia 2004 r. nie posiadał żadnych zaległości z tytułu składek, przyznając, że zgadza się z decyzją NFZ o podleganiu ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od dnia 20 maja 2002 r., lecz nie zgadza się z pismami organu ubezpieczeń społecznych z dnia 6 stycznia 2004 r. oraz z dnia 24 lutego 2004 r. wzywającymi do złożenia korekt deklaracji rozliczeniowych z naliczeniem i odprowadzeniem wraz z odsetkami składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 28 maja 2002 r. do 24 listopada 2002 r., ponieważ jego zdaniem, pisma te nie są decyzjami ani protokołami w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i tym samym nie mogą być wiążące.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za bezzasadną w pełni podzielając ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika bowiem jednoznacznie, że na dzień wydania decyzji o zakończeniu restrukturyzacji wnioskodawca posiadał zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 28 maja 2002 r. do 24 listopada 2002 r., a podważanie obowiązku opłacania składki na to ubezpieczenie w sytuacji bezspornego istnienia tegoż obowiązku jest całkowicie bezzasadne w świetle art. 8a obowiązującej wówczas ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.). W ocenie Sądu drugiej instancji, pomimo niewydania przez organ rentowy formalnej decyzji w przedmiocie wymierzenia i pobierania składek obowiązek ich zapłaty istniał, co wynika z pism organu rentowego z dnia 6 stycznia 2004 r. i z dnia 24 lutego 2004 r. kierowanych do wnioskodawcy, których on sam nie kwestionował, nie skarżył się na bezczynność organu ani nie domagał się wydania decyzji w tym przedmiocie. Przy ocenie zaś, czy spełnione zostały warunki umorzenia należności podlegających restrukturyzacji miarodajny jest rzeczywisty stan rzeczy

istniejący w chwili wydania decyzji o zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego, a nie subiektywne przekonania wnioskodawcy. Pomimo informacji o konieczności opłacenia zaległych składek z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego, do dnia wydania decyzji o zakończeniu restrukturyzacji wnioskodawca nie uregulował powyższych zaległości, które nie zostały mu również rozłożone na raty ani nie został odroczony termin ich płatności, zatem wnioskodawca nie spełnił warunków umożliwiających umorzenie restrukturyzowanych należności, wobec czego postępowanie restrukturyzacyjne zostało prawidłowo umorzone stosownie do art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy restrukturyzacyjnej.

Pełnomocnik wnioskodawcy złożył w trybie art. 424¹ § 1 k.p.c. do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucając mu rażące naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: 1) art. 4, art. 6 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 6 ust. 3 w związku z art. 11 ustawy restrukturyzacyjnej; 2) art. 8 ust. 1, art. 9 i art. 103 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.); 3) art. 10 ust. 1 pkt 1 i 3 i art. 10 ust. 1 i 2, art. 10a, art. 11 ust. 1 pkt 2 i art. 11 ust. 3, art. 18 ust. 1, art. 21 ust. 1 pkt 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1a ustawy restrukturyzacyjnej. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący uzasadnił niezgodnością zaskarżonego wyroku z art. 6, art. 10 ust. 1 pkt 1 i 3 i art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy o restrukturyzacyjnej oraz z art. 8 ust. 1, art. 9 i art. 103 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a także koniecznością zapewnienia należytego przeprowadzenia restrukturyzacji należności publicznoprawnych od przedsiębiorców oraz poszanowania zasady zaufania obywateli do państwa i elementarnych zasad prawa naruszonych w sprawie, koniecznością wspierania zasady rzetelności postępowania ZUS i kompletności gromadzonych przezeń informacji oraz udzielania przez państwo pomocy przedsiębiorcy i działania z poszanowaniem jego uzasadnionego interesu. Naruszenie wskazanych przepisów spowodowało szkodę w postaci niezgodnej z prawem odmowy udzielenia skarżącemu pomocy polegającej na umorzeniu zobowiązań finansowych, które w istniejącym stanie faktycznym zmuszony będzie spłacać z odsetkami za kolejne 24 miesiące zwłoki, co w sposób oczywisty doprowadzi „do bankructwa jego przedsiębiorstwa, zamknięcia działalności gospodarczej, tj. kolejnego przykładu zdławienia inicjatywy mikroprzedsiębiorcy, finansowego obciążenia samego Jarosława B. przekraczającego jego możliwości finansowe co doprowadzi z jednej strony do bezskuteczności egzekucji a z drugiej do całkowitej

degradacji społecznej skarżącego ze wszystkimi skutkami społeczno socjologicznymi z tego faktu płynącymi, zasilenia przez skarżącego licznej armii bezrobotnych oraz obciążenia budżetu Państwa, tj. zaakceptowania kolejnej błędnej decyzji Państwa Polskiego skutkujących dalszą pauperyzacją społeczeństwa". Wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych, tj. skargi kasacyjnej nie było możliwe wobec wartości przedmiotu zaskarżenia niższej niż 10.000 zł.

Skarżący wskazał, że z art. 6 ustawy restrukturyzacyjnej wynika, że restrukturyzacją - na warunkach określonych w ustawie - objęte są należności w postaci zaległości znanych na dzień 31 grudnia 2001 r., czyli dotyczące okresu kończącego się 31 grudnia 2001 r., opisane szczegółowo w tym przepisie. Inne należności - wymienione częściowo również w art. 6 tej ustawy - nie podlegają restrukturyzacji, a przedsiębiorca powinien je spłacić. W tej kwestii treść art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy restrukturyzacyjnej nie jest, zdaniem skarżącego, jednoznaczna. Można na jej podstawie wyrazić pogląd, że skoro chodzi o stwierdzenie, że przedsiębiorca „nie posiada zaległości z tytułu należności wymienionych w art. 6 ustawy", a ten ostatni przepis precyzuje, o jakie należności chodzi („znane na dzień 31 grudnia 2001 r."), to warunkiem umorzenia należności podlegających restrukturyzacji - znanych na dzień 31 grudnia 2001 r., jest niezaleganie przez przedsiębiorcę z zapłatą należności niepodlegających restrukturyzacji, ale też tych znanych na dzień 31 grudnia 2001 r. Taka sytuacja dotyczy przykładowo należności podatkowych (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 16 marca 2005 r., III SA/Wa 2224/04). Wobec tego zdaniem skarżącego, przedsiębiorca, który złożył wniosek o restrukturyzację, może posiadać, bez konsekwencji płynących z art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy restrukturyzacyjnej, zaległości dotyczące „należności nieznanych" w tej dacie, np. z tytułu bieżących zaległości. Nawet przy przyjęciu odmiennego poglądu, tj. gdyby jakoby z analizy art. 10 ust. 1 pkt 3 w powiązaniu z art. 10a i art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy restrukturyzacyjnej wynikało, że znane na dzień 30 czerwca 2002 r. zaległości we wpłatach składek, o których mowa w art. 10a tej ustawy, należnych za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 30 czerwca 2002 r., wraz z odsetkami za zwłokę, niepodlegających restrukturyzacji - podlegały spłacie w terminie do dnia 28 lutego 2005 r. przez przedsiębiorcę, który złożył wniosek o restrukturyzację - skarżący wskazał, że w niniejszej sprawie najistotniejszą kwestią było bez wątpienia to, czy posiadał on zaległości z tytułu składek na datę wydania decyzji o umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego. Skarżący podkreślił, że w każdym etapie postępowania wskazywał, że nie kwestionuje

stwierdzonego decyzją NFZ obowiązku podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od dnia 20 maja 2002 r., a jedynie nie zgadza się z pismami pozwanego z dnia 6 stycznia 2004 r. i z dnia 24 lutego 2004 r. wzywającymi do złożenia korekt deklaracji rozliczeniowych z naliczeniem i odprowadzeniem wraz z odsetkami składki na ubezpieczenie zdrowotne za sporny okres, ponieważ nie były one decyzjami. Bez ustalenia w drodze decyzji obowiązku uiszczenia składki i jej wymiaru, pisma te nie mogą skutkować dla skarżącego żadnymi negatywnymi konsekwencjami. W konsekwencji skarżący wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie ma usprawiedliwionych podstaw prawnych i dlatego podlegała oddaleniu. Z wiążących ustaleń w sprawie wynikało, że skarżący posiadał zaległości w opłacaniu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 28 maja do 24 listopada 2004 r., zważywszy już na uprawomocnienie się decyzji stwierdzającej ustawowy obowiązek podlegania temu ubezpieczeniu. Oznaczało to, że w dniu wydania zaskarżonej decyzji o umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego skarżący nie opłacił tych należnych składek. Skoro zatem skarżący miał zaległości składkowe, to nie podlegało kwestii, iż nie wypełnił warunku koniecznego do pozytywnego zakończenia postępowania restrukturyzacji zaległości składkowych.

Przedłożona w skardze potrzeba wykładni art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o restrukturyzacji została już rozstrzygnięta w judykaturze Sądy Najwyższego, który uznał, że wprowadzenie postępowania restrukturyzacyjnego nie dotyczyło zaległości w spłacie należności powstałych po 30 czerwca 2002 r., jednak przedsiębiorca nie mógł mieć w dniu 30 kwietnia 2004 r. (art. 21 ust. 1 ustawy) zaległości nieobjętych restrukturyzacją innych niż wymienione w art. 11 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 (art. 10 ust. 1 pkt 3 i art. 10a ustawy), co oznaczało konieczność braku zaległości w opłacaniu składek należnych za okres po 30 czerwca 2002 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2006 r., I UK 321/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 171). Jest to uzasadnione tym, że z ustawowego przywileju możliwości wyjątkowej, bo jednorazowej ustawowej dopuszczalności umorzenia należności składkowych podlegających procesowi restrukturyzacji (tj. zaległych składek należnych za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 30 czerwca 2002 r., wraz z odsetkami za zwłokę, znanych na dzień 30 czerwca 2002

r.), mogli korzystać dłużnicy, którzy nie tylko wywiązali się z warunków ustalonych w decyzji o restrukturyzacji składek zaległych, ale którzy równocześnie gwarantowali należyte i terminowe opłacanie składek należnych na bieżąco (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2008 r., II UK 181/07, niepublikowany). Trafnie zatem Sady pierwszej i drugiej instancji argumentowały, że koniecznym warunkiem pozytywnego zakończenia procesu restrukturyzacji był obowiązek uregulowania także należnych składek za „bieżące” ubezpieczenie zdrowotne, co nie wymagało wydawania każdorazowo decyzji „w przedmiocie wymierzania i pobierania” składek w wysokości ustawowo określonej, bo podmioty zobowiązane do opłacania składek na ubezpieczenia zdrowotne powinny bez uprzedniego wezwania, tj. bez potrzeby wydawania decyzji składkowych, opłacać i rozliczać składki na ubezpieczenie zdrowotne za każdy miesiąc kalendarzowy w trybie i na zasadach oraz w terminie przewidzianych dla składek na ubezpieczenie społeczne (por. aktualnie art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, Dz.U. Nr 210, poz. 2135 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji w zgodzie z art. 424¹¹ § 1 k.p.c.

=====